

Ansietats llibertàries

L'any 1971 l'activista polític americà David Nolan va publicar la primera versió del seu Nolan Chart, un gràfic que permet de situar en un sistema de coordenades cartesianes la ideologia d'un individu o d'un col·lectiu. Nolan va dissenyar un gràfic de quatre quadrants amb dos eixos principals. Un eix correspon a la llibertat personal i l'altre a la llibertat econòmica. Els valors dels eixos s'obtenen mitjançant un test polític de preguntes amb respostes múltiples. Cada pregunta s'associa a un dels eixos descrits i cada resposta té un valor numèric concret. La suma de tots aquests valors genera una coordenada al pla. Amb les dues coordenades s'obté un punt al pla que seria el posicionament ideològic de la persona o el col·lectiu que ha respost al test.

Per exemple, si les dues coordenades són -100, això vol dir que nega tant la llibertat econòmica com la llibertat personal i que, segons la nomenclatura de Nolan, qui ha respost el test és un totalitari. Per contra, si les dues coordenades són 100, significa que vol el màxim de llibertat personal i econòmica i que és un *libertarian*; en català, llibertari o llibertarià. Els altres tres casos possibles en el sistema de Nolan són -100 en llibertat individual i 100 en llibertat econòmica, que s'identifica amb el conservadorisme. Un 100 en llibertat individual i un -100 en llibertat econòmica posiciona en el socialisme. I un valor de 0 en les dues coordenades ubica en el centrisme polític.

Naturalment, es pot discrepar del sistema que va idear Nolan. Això no obstant, internet ha fet que aquest gràfic sigui extremadament popular. No solament ha ajudat a constatar la fi de la linealitat de l'estèril debat esquerra-dreta, sinó que ha posat el moviment llibertari(à) en el mapa polític. Semblantment, el Nolan Chart es converteix en una mena d'encarnació de les colpidores tesis del sociòleg americà Daniel Bell en el seu famós assaig del 1960 *The end of ideology* sobre la superació de la retòrica, de la finalitat política, de la bipolaritat, de la ideologia clàssica, en definitiva, de la utopia. L'era postindustrial de Bell és l'era pragmàtica, dels interessos, de les opcions múltiples i del Nolan Chart.

El desgavell postindustrial de Bell i la pluralitat axial de Nolan tenen un reflex en la realitat, malgrat que els

BORJA VILALLONGA

HISTORIADOR, ÉCOLE DES HAUTES ÉTUDES EN SCIENCES SOCIALES

CONSULTEU
MÉS ARTICLES A
www.ara.cat

vells grups ideològics s'entossudeixin a negar-ho. L'historiador americà Mark Bray ha publicat recentment *Translating anarchy*, una obra que analitza el fenomen d'Ocupa Wall Street. Bray, que en va ser el portaveu i la cara visible mentre Zuccotti Park va estar ocupat, relata com la "inconsistència ideològica" va penetrar en el moviment. Ell ho anomena "*liberal libertarianism*", que en el llenguatge polític català equivaldria a "progressistes i, a sobre, neoliberals", és a dir, que no respecten canons ideològics i que advoquen per un heterodox radicalisme democràtic, legal i econòmic basat en pragmatisme, interessos i opcions múltiples. Molt llibertari(à), vaja. Per Bray, anarquista clàssic, amic i antic company d'armes a la central anarcosindicalista americana Industrial Workers of the World (IWW), l'equiva-

lent de la CNT espanyola, aquest "*liberal libertarianism*" va ser més aviat molest i empipador en l'articulació d'Ocupa Wall Street, ja que de poca cosa servia a la revolució.

Els llibertarians també provoquen problemes dins la dreta clàssica. Els partits tradicionals de centredreta han assumit contingents de llibertarians amb les seves postures de llibertat econòmica i han anat adoptant, almenys teòricament, mesures econòmiques de liberalisme clàssic. Això ha obert friccions amb aquells sectors conservadors més partidaris d'estatisme i capitalisme clientelar. Ja no cal dir que, quant a llibertats personals, l'agenda política llibertariana ha provocat autèntiques batusses dins d'aquests partits de centredreta. La defensa llibertariana de la liberalització de totes les drogues, la legalització del matrimoni homosexual i la despenalització de la prostitució són qüestions inassumibles per als sectors conservadors.

La política americana viu amb intensitat la presència de llibertarians tant al Partit Demòcrata com al Partit Republicà. És especialment notable la distorsió que han aportat al Partit Republicà en alguns dels seus posicionaments, i la veu del senador Ron Paul, ja retirat i substituït pel seu fill Rand Paul, ha estat especialment molesta. Al final, la via del tercer partit ha acabat sent una alternativa de coherència ideològica per evitar les friccions amb conservadors i progressistes socialitzants. Així, el Libertarian Party és una força emergent als Estats Units, per bé que encara és minoritària. A l'estat espanyol existeix el Partit de la Llibertat Individual, que vol obrir-se camí en un escenari polític encara més complex que l'americà. De moment, el Nolan Chart ha permès de difondre en massa la idea que la polaritat ideològica ja no existeix i, sobretot, que tota política s'ha de basar, en el fons, en la mesura de la llibertat.

ARIANNE FABER

El portaveu d'Ocupa Wall Street relata com la "inconsistència ideològica" va penetrar en el moviment

Artur Mas vs. Felipe González

❖ Semblava que s'haguessin intercanviat els papers. Mai he sentit cap mena de sintonia ideològica amb l'expresident espanyol Felipe González, però mai m'ha caigut cap anell per admetre que ha estat un polític important –segurament, l'únic president espanyol amb un pes específic indiscutible– i, a més, un orador agut i incisiu, de vegades fins i tot brillant. Tampoc diré res de l'altre món si dic que ideològicament em sento (a pesar de profundes discrepàncies) més a prop del president Mas, tot i que, a l'hora d'expressar-se, sempre m'ha semblat un home de recursos eficaços, però limitats. D'ençà que és president ha desenvolupat una certa noció de la ironia, cosa que va a favor seu, però, tot i així, queda lluny de la loquacitat explosiva d'un Jordi Pujol, d'un Carod-Rovira o, actualment, d'un Oriol Junqueras, i tampoc no s'acosta a la capacitat de se-

ducció que durant molts d'anys va ostentar un Pasqual Maragall. Tampoc té l'aplom i la prosòdia clàssica del seu soci i adversari, Duran i Lleida. Artur Mas s'assembla més a un Josep Piqué que no hagués abdicat del catalanisme: homes conservadors que s'expressen amb correcció i amb idees clares, però escasses. I que no fan mai el ridícul, però que tampoc no arriben mai a brillar: eficients però previsibles.

❖ I, tanmateix, com dic, en el cara a cara que van mantenir sota la tutela de Jordi Évole al programa *Salvados*, González i Mas es van intercanviar els papers. Al president de la Generalitat se'l va veure tranquil, segur del que deia, amo dels

SEBASTIÀ ALZAMORA

ESCRITOR

A 'Salvados' González va aparèixer tens i crispats, i no va aportar ni un argument solvent

seus temps d'intervenció, carregat d'arguments i amb una postura corporal impecable, que combinava la relaxació amb l'avidesa (incloent-hi una certa espurna de malícia als ulls) d'exposar tot el que tenia per dir. González, en canvi, va aparèixer en tot moment tens i fins i tot crispats, com si

el molestés el fet de ser allà i li fes mandra haver de justificar la seva postura. Tanta mandra, que no va aportar ni un sol argument solvent. Com que el tema era el de la sobirania de Catalunya, va recórrer al manual del bon governant espanyol i no va dir res que anés més enllà de la simple amenaça i del discurs de la por. Si no s'hagués tractat del dirigent més rellevant que ha tingut el socialisme espa-

nyol d'ençà de la mort de Franco, se'l podia haver confós amb qualsevol portaveu del PP, o fins i tot amb el mateix Mariano Rajoy. Desviava constantment la mirada del seu interlocutor per dirigir-la a la punta de les seves sabates, balbucejava, amollava sentències lapidàries i feia l'efecte de sentir-se incòmode i fora de lloc, com un escolar que es presenta a classe sense els deures fets. Quan Mas li va enumerar les múltiples contribucions de Catalunya a l'estabilitat política d'Espanya, no li va quedar més remei, a González, que assentir amb el cap i continuar-se observant els cordons de les sabates.

❖ En resum: Artur Mas 1, Felipe González 0. Ara, no podem evitar somiar amb un debat a tres entre Mas, Rubalcaba i Rajoy. Jordi Évole, enhorabona i a veure si aconseguixes muntar-lo.